

מוטיב

על שם ליאורה דיין

ירחון בנושא שירה וספרות עברית

ענבל אשל-כהנסקי
ד"ר הילדה נסימי
חיים ספטי
תרצה פוסקלינסקי-שחורי
אביחי קמחי
דניאל רוזנצויג
צביקה שחם
ויקי שטמר
גאולה שינה
יהודית שרייבר

נוסטלגיה

גיליון 4 | דצמבר 2015, כסלו ה'תשע"ו

גיליון רביעי מתחיל...

אנו שמחים לפרסם את הגיליון הרביעי של ירחון השירה והספרות "מוטיב". ירחון "מוטיב" הוא כתב עת מקוון לעת עתה המתפרסם אחת לחודש. כל גיליון יעסוק בנושא שהמערכת תבחר, ויפורסמו בו עשר יצירות.

נושאו של הגיליון הרביעי הוא נוסטלגיה. נוסטלגיה אל מראות העבר, אל זיכרונות טובים, ערגה לאנשים שאינם ולמקומות שביקרנו בהם ואל הדרך שעברנו בה. נוסטלגיה לריחות, למראות ולצלילים שאינם עוד.

קריאה מהנה,
יאיר בן-יחור, אלירן דיין

העבודה בירחון מתבצעת בהתנדבות מלאה, אי לכך אין לצפות לתגמול כספי כלשהו על פרסום יצירות, לרבות לא לתגמולים כלשהם; בשליחת יצירה לפרסום מאשר היוצר את אפשרות פרסומה בירחון, ולא יהיו ליוצר השגות או טענות באשר לפרסום או לאי-פרסום יצירתו בירחון.

ליאורה דיין ז"ל הייתה אוהבת אדם. אהבתה הגדולה ביותר הייתה למילה הכתובה ולקריאת ספרות ושירה, ואותם קראה עד סוף ימיה.

ירחון "מוטיב" נוסד לזכרה ונושא את שמה.

מעשייה 1 | ענבל אשל-כהנסקי

כְּשֶׁהִיְתָה קִטְנָה טַפְסָה בְּעֶצְמָה עַל עֵץ תַּפּוּחַ אָסוּר
בְּחֶצֶר הַשְּׂכָנִים שֶׁל סַבְתָּא,

אָבִיתָר וּדְמִיּוֹת נוֹסְפוֹת הִפְשִׁילוּ
מִכְנָסֵי חָאקִי מִיְזַעִים פְּרָצוּ
כַּפְתוֹר בְּחֻלְצַת הַתַּחְרָה שְׁלָה נִשְׁקוּ
נֶצְנֵי תַפּוּחִים שֶׁהִסְמִיקוּ
בְּקוֹר הַסְּתוּי.

עֵץ קוּי בְּשִׁלְכַת
נְעֻטָּךְ
בְּשֵׁל תַפּוּחִים אֲדָמִים.

* מתוך "פְּרָאֵי הַיּוֹם" (כרמל, 2009)

ענבל אשל-כהנסקי היא עורכת שירה ומדריכה לתהליכי כתיבה ופרסום. שיריה התפרסמו בכמות רבות. פרסמה עד כה שני ספרי שירה: "פְּרָאֵי הַיּוֹם" (כרמל, 2009), "סַמְאָל אֶהוּבִי" (פרדס, 2013); ספרה השלישי "שׁוֹאֵנֶת בְּלוּלָת־אֵינְסוֹף" עתיד לראות אור ב־2016 (פרדס).

אני זוכר ימים
עברו
בתחנה הישנה
ולא רצית בקלקף
בתחנה
הישנה
שם נשקת בנשיקתך הראשונה
מול ענפי הזית
המאבדים כל גון נפר
וכשהינינו דוממים,
בעד עוזבן הפכפף
עד פלות תאוננו,
עד תחלת האהבה.

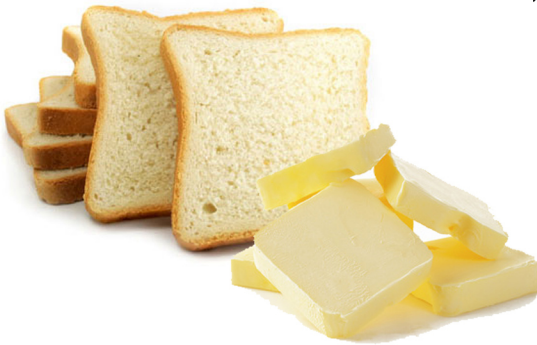
ופעם היית נבדלת
בתחנה הישנה
בין עצי הברוש
בין אנשי התחיות
וכל מה שרצית
צמד לנגד עיניך
ללא שעת ערבים
ללא פלג גוף.

דניאל רוזנצויג הוא משורר ומוזיקאי העובד על הלחנה ועיבוד של שירי משוררים.
במאי 2014 פורסם ספר שיריו הראשון "טנא" בהוצאת אוריון

ילדות | אביחי קמחי

אחרי השקיעה ובטרם תכסה החשכה
חזרתי לבית הורי עם הפדור ביד
רצוץ ומתנשף, מריח כמו חמץ
קבול ושרוט, ברפי מדממות
כבן השב משדה הקרב.

אמא היתה מכינה
שתי פרוסות עבות של לחם לבן
מרוחות בשכבה גרושה של חמאה
שפסטה בתתיכות חלנה נדיבות
או ברבת תות שדה שגלשה לצלחת
כמו היו הפרוסות מנת גורמה.
אחר כך הייתי נרדם
בחלום אחד רצוף עד הפקר
חפשי מכל דאגה.

אביחי קמחי הוא משורר, סגן יו"ר אגודת הסופרים, חבר בהנהלת עמותת "תעצומות לפוגשים את הסרטן". סא"ל (במיל), בעל תואר ראשון בכלכלה ולוגיסטיקה בהצטיינות. במאי 2012 יזם וערך את כנס המשוררים הראשון בכנסת. מדצמבר 2014 משמש המנהל האמנותי של המיזם "שירה עברית, משוררי ישראל קוראים משיריהם" הנערך בקול ישראל. הוציא לאור ספר אוטוביוגרפי "רשימון סרטן" ושלושה ספרי שירה.

אנחנו קראנו לה "הזקנה". ראשית, כי זקנה הייתה, שְׁעָרָה לבן וקומתה כפופה. שנית, לא ידענו את שמה. דלתות דירותינו היו צמודות. אנחנו היינו משפחה: אבי, אמי ואני, והיא – גלמודה.

בכל פעם שאחד השכנים עבר ליד דלת דירתה, הייתה זו נפתחת והזקנה שאלה לשלום וביקשה לשוחח מעט. רוב השכנים מיהרו לדרכם ומלמלו מילה או שתיים, ורק אמי, שגם לה דחק הזמן, התעכבה ליד דלת דירתה. לעתים הוזמנה הזקנה לביתנו בערב שבת. אני, שהייתי ילדה קטנה, שמחתי מאוד למראה האורחת. שרתי שירים ורקדתי לפניה ריקודים, והתרוצצתי בדירתנו הקטנה בגאווה גדולה. היא מְצָדה צחקה ומחאה לי כפיים ואפילו ניסתה לרקוד אתי מעט, שְׁעָרָה הלבן הבהיק באור קרני שמש אחרונות, והיא דמתה בעיניי לפיה שהזדקנה.

במשך השנים הפכה הזקנה כפופה יותר ויותר, הליכתה הואטה, ומספר הפעמים שבהן הספיקה לפתוח את הדלת לשכנים ולדרוש לשלום ירד. אמי ואני נהגנו לבקרה בדירתה, והיא הודתה לנו בכוסות מים צוננים ובשוקולד שטעמו כבר אבד. תמיד התפעלה לראות עד כמה גבהתי, ואני השתאיתי נוכח קומתה הנמוכה. כבר לא דמתה בעיניי לפיה, וריח דירתה שחלונותיה היו סגורים דרך קבע, הגעיל אותי. ככול שבגרתי השתדלתי להתחמק מאותם ביקורים, למרות הפצרותיה של אמי.

כשהתקינו בשכונתנו מכשירי טלפון ההתרגשות הייתה גדולה. צלצולי הטלפון לא פסקו להישמע מדירות השכנים וקולות מרוגשים של "הלו, הלו" בקעו מכל עבר. הוריי קנו שולחן עגול בצבע חום משוח בלכה מבריקה לכבוד המכשיר, והניחו לצדו כיסא. הזקנה פינתה בעבור מכשיר הטלפון מקום של כבוד במרכזו של מזנון דהוי שניצב בסלונה. היא ניגבה מהמזנון אבק, הניחה במרכזו מפית עגולה סרוגה במסרגה אחת, ועליה הניחה בעדינות את מכשיר הטלפון. אחר כך הרימה את השפופרת ושמחה למשמע צליל החיוג. כך עשתה מדי בוקר בבוקרו, מאזינה לצליל החיוג ומייחלת לשיחה. לאורך כל היום הסתובבה בדירתה הקטנה והגניבה מבטים למכשיר הדומם. באחת הפעמים שזרה בחוגתו שלושה שושנים אדומים קצוצי גבעול. "כל כך יפה מכשיר הטלפון," מלמלה לעצמה, "רק שיצלצל."

כשהשושנים נבלו השליחה אותם בכעס.

באחד הימים שבהם חזרנו ואני מקניות, שמענו את צעדיה הנרגשים של הזקנה במסדרון ביתה. התמהמהנו מעט עד שפתחה את הדלת וסיפרה על הטלפון שצלצל בדירתה. כה זוהרות היו עיניה עד כי נדמתה לי להרף עין שוב כפיה שהזדקנה. "זו הייתה טעות במספר, קולה היה סדוק, אך אני ביקשתי מהאישה הנחמדה שתדבר אתי קצת, והיא הסכימה. היא סיפרה לי שהיא גרה ברמת גן ועובדת בתל-אביב, והבטיחה שתתקשר שוב." אמי מחתה דמעה ואני הבטתי בבשר זרועותיה של הזקנה מתנדנד אנה ואנה.

האישה הנחמדה מרמת גן לא התקשרה שוב, אך אישה אחרת החלה להתקשר מזי יום ביומו. השיחות ארכו דקות ארוכות וכללו דיבורים על ענייני השעה ועל נושאים אישיים.

את לווייתה של שרה חיה הירש – זה היה שמה, התברר – ארגנו הורי. כל השכנים מהבניין הגיעו, הניחו פרחים על קברה ומיהרו לדרכם. רק אמי השתתתה, מוללת בידיה רגבי אדמה לחים, מחתה את דמעותיה והניחה על הקבר הטרי שני זרי פרחים.

גאולה שינה עוסקת בכתיבת פרוזה, שירה ומאמרים מקצועיים בנושאי הורות ומשפחה.

פלפל ירוק מעביר כאבים, מעיר זיכרונות | תרצה פוסקלינסקי-שחורי

הלב שלי מהשדים מדבר עם הלב שלי ברחם
אומר לו אל תבכה כל כך, הוא שהלך יחזר בדמות אהבתך
לב של שקמות אומר אין לי פח להחזיק,
בחוט טבור מפיק תאי מח אתם מחברים זמנית או לתמיד
ולי יש רק מטפורה להאחז בה
ותתאמן יותר לב מח, אפלו שאתה הכי קטן
ותחפש קצת זכרונות שנאחו בהם פלגו כפי לא להתפרק.
ומפשפשים בו כל הלבבות בנואשות
חושפים חח ונגם וטבעת וכומז
את כל העדנים המצנעים והפחות דחוקים
בתנופת זקב נמשכו משם
וגם אהד
זכרון דמוי לב אכל לא באמת
אומרת לי סבתא
תלעסי תלעסי פלפל ירוק אכל לא לבלע
שישב המיץ על מה שכוואב לך בתוף הפה
כמה ימים זה יעבר.

תרצה פוסקלינסקי-שחורי היא אשת חינוך, מנהלת תכניות חברתיותקהילתיות בתחומי החינוך והשיקום התעסוקתי, פרח רבנות במכון "תמורה" להכשרת רבנים חילונים הומניסטים ומרצה בתחומי היהדות המתחדשת בכנסים ובארגונים שונים. כותבת זה שנים בתצורות שונות, ספר שיריה הראשון "מדודה שקופה הולכת" עומד לצאת בקרוב.

בלילה ההוא | ויקי שטמר

בלילה ההוא
רציתי לומר
את מה שלא
זכרתי ואמרת.

הרחק הרחוק
קלב נשבר
שמעת את
עלי השלכת
נושרים ממך.

הירח האיר
את השבילים
שם פסעת
בעבר.

כמו צפור
שבורת כנף
נגעת בצפור נפשי.

מתוך רסיסי הטל
בין שלכת וארמה
אספתי טפות
אשר נשרו ממך
בזמן עבר –

מתוך שזרתי לך
זכרון נוסטלגי
לטעת בך פח
כדי לומר
את מה שלא העזת
בעבר.

ויקי שטמר היא אמנית רבת-חומית, יוצאת להקת מחול לריקודי עם בבית הגפן יהודי-ערבי. מציירת. עובדת בעיסת נייר ובפרגמנט. מפסלת בכל סוגי החומרים. כותבת שירה. מעבירה חוגי יצירה ואמנות בגן ילדים.

אנוש | צביקה שחם

מִנְתַק אָבוּד בְּמִרְחָקִים
אֵין אוֹנִים זֹעֵק בְּתוֹכִי בְּלִילָה בְּדַמָּה,
תְּחוּשֵׁת יְאוּשׁ כְּמוֹ צְלִיפֵת שׁוּט בְּכַשְׂרֵי
בְּמַחֲוֵי הַגְּשָׁרִים נִמְתָּחִים
וְאָנִי בְּמִשְׁט בְּזֶק
סוּגֵר עַל פְּנֵי הַמִּרְחָק.
לְשׁוֹב,
לְשׁוֹב אֶל אֶרְצִי
אֶל בֵּיתִי, אֶל אֲדַמַּת מְכוּרָה
אֶל הַיּוֹם-יוֹמֵי הַקָּטָן
הַפְּשׁוּט
אֶל כָּל הַמְּכַר.
כְּלֵתָה נִפְשִׁי
הַמִּרְחָקִים בִּינְךָ
הָיוּ לִי
לְעֵנֶשׁ.

השיר הראשון של צביקה שחם פורסם בעיתון הבוקר לילד ולנוער בהיותו בן תשע בלבד. לאחר שירות של שלושים שנים במשטרת ישראל ובצאתו לגמלאות, עסק בפיסול וחזר לכור מחצבתו – השירה

רגעים | ד"ר הילדה נסימי

פסת תכלת מציצה מבין התריסים
ועדין שלנה לפני ש
צריך לקום. צריך להספיק.
מעין עולם הזה.

ראיתי אותו משרף רגליו
זקוף-כפוף, על ראשו כובע קסקט
והוא מסתובב וזה הוא.
כמעט.

אני רואה אותה בכל זקנה.
כמעט.

אם היא נחמדה ומקמטת
ומחייכת בשובבות.

ומיני אמרות בידיש מתנגנות בי
כאלו נותרו מאחור
פהר
מתמשך
ונצלם.

"לא מדברים עם המתים," הם אמרו.
אבל אפשר לדבר אותם.

השיר הראשון שאחרי.
ונשמתי רחוצה אחרי אבק היום
מתענגת על הבשם ועל הרגע
שמן אופיום של יום השביעי.

ד"ר הילדה נסימי ראש המחלקה להיסטוריה כללית אוניברסיטת בראילן.

נימי אהבה | חיים ספטי

וְהָאֵיל וְהָאֵילָה אָמְרוּ קוֹלוֹת אֶהְבֶּה
וּמַעַל נַחַל אֶהְבְּתֵנוּ וְחִפּוֹ קוֹלוֹתֵיהֶם
שָׁקִיו לְרוּחַ אֶמֶת
דְּבָקִים זֶה בְּזֶה
בְּתִשׁוּקָה.

חיים ספטי הוא משורר וסופר, מתגורר בפתח תקווה. פרסם שלושה ספרי שירה בהוצאת "כרמל". שיריו וסיפוריו התפרסמו בכתבי עת, בעיתונים ובאנתולוגיות חבר באגודת הסופרים העברים, באיגוד הכללי של סופרים בישראל ובאקו"ם.

את נוף ילדותי קישט לתפארה עץ זית שאיש אינו יודע כיצד צמח מתחת למרפסת הבית שורשיו העמיקו באדמה שעליה ניצב הבית, וענפיו התארכו ובצבצו מבעד לסורגים.

בשעות הבוקר המוקדמות הייתי מוצאת את אמי כפופה אוספת את עלי העץ שנשרו ואת הזיתים שטרם הבשילו וצנחו בדממה על רצפת המרפסת. בימות החורף הקרים כשהרעמים הרעימו, הברקים האירו את השמים וגשם זלעפות ירד ללא הפוגה – היו ילדי השכונה מתקבצים במרפסת המקורה בבית שבו גרתי, ומתחרים מי יצליח לשלוח את ידו מבעד לסורגים ולהגיע אל ענפי עץ הזית. לעתים היינו קוטפים כמה מעלי העץ ומדביקים על דף נייר, לעתים היינו קוראים קריאות אל שכן או אל עובר אורח שהתהלך בשביל המוביל אל הבית ומיד מצחקקים ומסתתרים בצלו של העץ שהתעבה עם השנים.

בקוצר רוח הייתי מחכה לחודש דצמבר ולעונת מסיק הזיתים. ענפיו של עץ הזית היו אז עמוסים לעיפה בזיתים, מחכים בסבלנות שיסירו מעליהם את הזיתים החדשים. אמי הייתה מציידת אותי בקערה גדולה שאליה הייתי מוסקת את הזיתים. כאשר התמלאה הקערה עד הסוף הייתה אימא נותנת לי צנצנת מזכוכית שקופה, אתה יצאתי לחצר הבית. בחצר הבית הייתי מוצאת אבן גדולה, מכה בכל אחד ואחד מהזיתים הטריים והירוקים, ואת כל הזיתים המבוקעים מכניסה אחר כבוד לתוך הצנצנת. אחר כך נוספו לצנצנת תבלינים שאימא הכינה. את הצנצנת הייתה מניחה על אדן החלון ואני בחרדת קודש מביטה מדי יום ביומו על הזיתים, צבעם ומידת רכותם, ובודקת אם הם כבר ראויים למאכל. לאחר כשבועיים ימים היו הזיתים המוכנים מונחים על שולחן האוכל ואני הייתי גאה מאוד בפרי עמלי.

בקין היה העץ מקום מפגש של ילדי השכונה. הילדים הכירו את עץ הזית שצמח לתפארה בצלה של מרפסת ביתנו, וממנו יצאנו למשחקי החצר, ה"מחפש" כמשחק מחבואים היה עוצם את עיניו, נשען על גזע העץ וסופר עד שכולנו הסתתרנו מפניו. פטפטנו בצל ענפיו על עניינים שברומו של עולם ותכננו את עתידנו.

עץ הזית לא אכזב מעולם. הוא התעבה יותר, שורשיו העמיקו באדמה וריח הזיתים המשכר מילא את חלל הבית כולו. את הסודות הכמוסים שלא חלקתי עם איש ידע העץ. הייתי נשענת על גזעו החזק, ממוללת בידי עלה ירוק, שואפת את ניחוחו החזק והנעים, וחשה את ליטופם הנעים והמרגיע של ענפיו. בחסותו הרהרתי, החלטתי, צמחתי ובגרתי.

בצל עץ הזית חוויתי נשיקה ראשונה, פְּרָדוֹת, אכזבות ורגעי אושר.

לימים עזבתי את בית הוריי והקמתי בית חדש במקום אחר, אבל המשכתי להגיע בקביעות לביקורים בבית הוריי, נשענת על מעקה המרפסת ומביטה בערגה על עץ הזית הזקן, גבי נצמד אל גזע העץ וזיכרונות של ילדות קסומה מציפים אותי.

את הכאב העמוק על מותו הפתאומי של אבי ז"ל ידע עץ הזית טוב מכולם, שורשיו לא נותקו גם כאשר אמי עזבה את הבית, הוא המשיך להכות שורשים, לצמח ענפים ולהיות עמוס לעיפה בזיתים גם כאשר עבר הבית לידיים אחרות.

שכונת ילדותי שינתה פנים, הבית שבו גרתי שופץ, אך עץ הזית ממשיך לעמוד איתן מול פגעי הטבע, הזמן והמקום ושומר בדבקות על מורשת ילדותי.

עץ הזית הוא סיפור ילדותי ובגרותי.

אנו קוראים לכם לקחת חלק גם בגיליון הבא...

גיליון מס' 5 של "מוטיב" יראה אור בעוד כחודש ונושאו: עדות,
ואתם כבר מוזמנים לשלוח אלינו את יצירותיכם לכתובת הדואר
האלקטרוני info@motiv-magazine.co.il
נא לשלוח שירים מנוקדים וסיפורים קצרים עד 550 מילה.

תודה
אלירן יאיר

מייסד ועורך: אלירן דיין | עורך אחראי: יאיר בן-חור
גרפיקה: אלירן דיין

עקבו אחרינו גם בפייסבוק [/motiv.magazine](https://www.facebook.com/motiv.magazine)